

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Економічний факультет

Кафедра статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

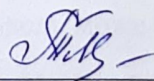
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Студента II курсу
спеціальності 051
Економіка за освітньою
програмою «Економічна
аналітика та статистика»
денної форми навчання
Олексія Супруна

(підпис)

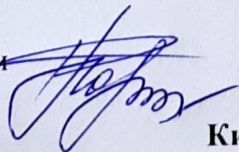
Науковий керівник:
канд. екон. наук, доцент
Тетяна Моторина

(підпис)

Роботу допущено до захисту на засіданні ЕК рішенням кафедри статистики,
інформаційно-аналітичних систем і демографії, протокол № 12 від «12»
травня 2022 року

Завідувач кафедри

д-р. екон. наук, проф. Наталія КОВТУН

Київ – 2022

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить: 52 ст., 8 рис., 5 табл., 53 джерел, 5 додатків.

Ключові слова: інфляція, інфляційні процеси, індекс інфляції, індекс споживчих цін, індекс цін виробників, статистичний аналіз, статистичні моделі, прогнозування.

Об'єкт дослідження: інфляційні процеси, фактори, що впливають на інфляційні процеси.

Мета дослідження: здійснення статистичного аналізу та моделювання прогнозу інфляційних процесів в Україні.

Методи дослідження: методи динамічного, кореляційного аналізу, моделі часових рядів.

Наукова новизна, теоретична значимість дослідження: Зібрано теоретичний матеріал щодо процесів та факторів які впливають на інфляційні процеси. Проведено аналіз та візуалізація інфляційних процесів в Україні. Розроблена статистична модель для прогнозування інфляції.

Практична цінність: проведений в роботі аналіз може бути використаний для кращого розуміння інфляційних процесів в Україні та їх вплив на економіку. Розроблена статистична модель може бути використана для прогнозування інфляції в Україні у наступні роки з урахуванням наявної складної політичної ситуації та військових дій.

RESUME

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Faculty of Economics, Department of Statistics, Information and
Analytical Systems and Demography

Key words: inflation, inflation processes, inflation index, consumer price index, produced price index, statistical analysis, statistical model, forecasting.

The graduation research of a student Oleksii Suprun “Statistical analysis and modeling of inflation processes in the Ukrainian economy” performs a statistical and theoretical analysis as well as creating a statistical model of forecasting inflation processes in Ukraine that are intensified even further because of the on-going war conflict and difficult political situation in the country.

This work consists of 53 pages, 8 figures, 5 tables, 53 sources and 5 appendages.

The author examines theoretical aspects on the inflation in the Ukraine and its modeling and forecasting.

The model was constructed using polynomial and logarithmic regression models.

This work can be used to better understand of inflation processes in Ukraine. Made statistical model can be used to forecast inflation in the Ukraine in the nearest time period considering difficult political state and the on-going war conflict in the country.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	7
1.1. Сутність інфляції в економіці країни, причини її виникнення..	7
1.2. Соціально-економічні наслідки інфляції.....	10
1.3. Статистичний інструментарій аналізу інфляційних процесів ..	13
РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ.....	17
2.1. Аналіз динаміки інфляції в Україні	17
2.2. Статистичні оцінки процесів інфляції в цілому та за Класифікацією індивідуального споживання за цілями.....	23
2.3. Оцінка зв'язку окремих індикаторів та рівня інфляції в Україні	27
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОГНОЗНИХ ОЦІНОК ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ	32
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми роботи зумовлено непередбаченими негативними явищами як-то військова агресія проти України та відновлення держави після пандемії, які призвели до стрімкого дорожчання вартості споживаємих ресурсів та падіння доходів громадян, що зумовили підсилення такого соціально-економічного явища як інфляція.

Інфляція виникла як негативний тренд, ймовірно з появою грошей в звичайному їх розумінні. Хоча держава може втручатися, в т.ч. й штучно в регулювання інфляційних процесів, вони мають значну залежність й від світових змін та наслідків в інших розвинутих країнах, навіть коли ті не є імпортерами товарів та послуг в Україну. Тому, інфляція потребує не лише спостереження та керування, але й прогнозування на державному рівні, як з точки зору критичного значення, так і впровадження дієвих заходів.

В науковій літературі складнощі управління інфляцією на світовому рівні досліджувало чимало закордонних та вітчизняних вчених, таких як Александрова М.М., Маслова С.О., Вавра Д., Варналій А. О., Погорелова Т.В., Гальчинський А., В.Федосов, В.Опарін, Вавришук В., Котович Т., Мартиненко О., Городніченко Ю., Данилишин Б., Діденко С., Дзюблюк О., Дейсан І., Кемпбелл Р. Макконнел, Стенлі Л.Брю, С.Фішер, Д. Дорнбуш, Круш П.В., Кисляк Р., Круш П.В., Кучер Г.В., Савлук М.І., Фридман Милтон, , Ющенко В. та ін. однак єдиних та ефективних заходів досі немає, як і універсальних алгоритмів моделювання її сценарії розвитку та упередження.

Мета дослідження — здійснити статистичний аналіз та моделювання інфляційних процесів в Україні.

Завдання роботи задля досягнення мети дослідження:

- з'ясувати сутність інфляції в економіці країни, причини її виникнення та державне регулювання;
- виділити соціально економічні-наслідки інфляції;
- розглянути статистичний інструментарій аналізу інфляційних процесів;
- провести аналіз динаміки інфляції в Україні;
- надати статистичні оцінки процесів інфляції в Україні;
- оцінити зв'язок економічних показників та рівня інфляції в Україні;
- обрати та побудувати моделі прогнозування українських інфляційних процесів;
- зробити прогнози показників інфляційних процесів в Україні.

Об'єкт дослідження — інфляційні процеси в Україні.

Предмет дослідження — методика статистичного аналізу та моделювання інфляційних процесів в Україні.

Інформаційна база – законодавчо-нормативні акти, статистичні дані НБУ, Міністерства фінансів України, державної служби статистики, Європейського центрального банку, наукові публікації з економічних періодичних видань та інтернет тощо.

Методи дослідження: включають аналіз і синтез щодо вивчення теоретичних основ виникнення та сутності інфляції, методи єдності логічного та історичного, системного підходу для дослідження механізму регулювання інфляції, огляд вітчизняного законодавства та нормативно-правових актів щодо управління інфляцією, історично-правовий метод для оцінки факторів впливу на інфляційні процеси, порівняльний метод для огляду природи та соціально-економічних наслідків інфляції в країні, економіко-статистичний метод для аналізу динаміки та оцінки зв'язку показників інфляції та економічних індикаторів, моделювання засобами електронних таблиць для прогнозування діапазону ймовірної інфляції 2023 та 2024 р.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Сутність інфляції в економіці країни, причини її виникнення

Зміст поняття інфляції почав вживатися в Північній Америці в період громадянської війни 1861 - 1865 рр. і означав процес збільшення паперово - грошового обігу.

Інфляція (лат. Inflation - надування)— тривале зростання загального рівня цін, що відображує зниження купівельної спроможності грошової одиниці [21, с. 95].

Дефляція – протилежний термін інфляції (лат. *deflatio*) - "здуття". До Другої світової війни терміни "інфляція" та "дефляція" використовувалися саме для опису збільшення ("роздуття") або зменшення ("здуття") грошової маси [29, с. 17].

В XIX столітті термін інфляції вживається також в Англії і в Франції. Широкого розповсюдження в економічній літературі поняття інфляції одержало в XX столітті відразу після першої світової війни.

На початок 90-х років XX сторіччя, інфляція мала вплив на будь-яку постсоціалістичну країну. За класичною економічною теорією інфляція – це частина теорії грошей. Вперше ж інфляцію як елемент макроекономічної теорії було проаналізовано Дж.М.Кейнсом.

Мілітаризм, змінивши кейнсіанській теорії у 80-х роках вже не просто включає проблеми інфляції в макроекономічну теорію. Проблеми інфляції стають найважливішою складовою частиною останньої. “Під інфляцією, - пише М.Фрідмен, - я розумію стійке та безперервне зростання цін, що завжди і всюди виступає як грошовий феномен, викликаний надмірною масою грошей по відношенню до випуску продукції” [40, с. 18].

На противагу цьому в кейнсіанських теоріях під інфляцією розуміється

надмірний попит, причини якого – як на стороні пропозиції, так і попиту: ”В разі якщо пропозиція грошей у порівнянні з пропозицією товарів для купівлі збільшилася, має місце інфляція”.

Починаючи з середини 60-х років, економічною наукою було сформовано новий підхід у дослідженні інфляції. Його представники виходять з необхідності комплексного аналізу явищ грошової сфери, що враховують загальні зміни в економіці другої половини ХХ ст.. Найважливішою ж рисою сучасних інфляційних процесів стало тісне переплетіння грошових та загальноекономічних факторів росту цін.

В свою чергу, зростання грошової маси часто виступає вже не як причина росту цін, а як його похідна. Грошові та загальноекономічні фактори в цьому процесі змінюють місцями причини та наслідки інфляції.

Основні причини виникнення інфляції:

- надмірне збільшення пропозиції грошей (класичний приклад — монетизація дефіциту державного бюджету);
- надлишковий споживчий попит в економіці (інфляція попиту), причиною якого може бути надто м'які кредитні умови та ін.;
- інфляція в інших країнах за суттєвих обсягів імпорту (імпортована інфляція), підвищення цін на імпортні товари;
- девальвація національної валюти (збільшує ціну імпортованих товарів, погіршує економічні очікування);
- обмеження пропозиції (інфляція пропозиції), що зазвичай викликає зростання цін на сировинні товари, а також на товари з вищим ступенем обробки через вторинні ефекти;
- зростання очікувань щодо зростання цін в майбутньому (інфляційних очікувань).

Ціни на товари можуть зростати в наслідок змін у виробничому процесі, циклічних і сезонних коливань, структурних зрушень в динаміці виробництва, монополізації ринка, державного регулювання економіки, введення нових податків, зміна кон'юнктури ринку, дія зовнішньо-

економічних зв'язків, стихійних лих, тощо. Тож, ріст цін може спричинятись різними причинами. Але, зростання цін необов'язково позначає інфляційні процеси.

Ріст цін, пов'язаний з циклічними та сезонними коливаннями кон'юнктури, неможна назвати інфляційним. По мірі проходження різних етапів циклу буде мінятися і динаміка цін. Зростання цін в період буму замінюється їх падінням в фазах кризи й депресії і знову ростом в фазі пожвавлення. Підвищення продуктивності праці, при незмінних інших умовах, також призведе до зниження цін.

За величиною темпів розрізняють такі типи інфляції:

повзуча інфляція — яка проявляється в тривалому поступовому зростанні цін (не більше 10% на рік);

галопуюча інфляція — зростання цін темпами в межах 10-50% в річному вимірі;

гіперінфляція — з дуже високими темпами зростання цін (більше ста відсотків зростання цін в річному вимірі).

Виділяють такі види інфляції.

Помірна інфляція спостерігається тоді, коли ціни зростають повільно — до 10 % за рік. При помірній інфляції ціни відносно стабільні, тому люди мають змогу безпечно заощаджувати гроші, оскільки вартість валюти майже не знецінюється.

Передбачена — це інфляція, яку учасники ринкового процесу очікували, а тому мали змогу вжити заходи, щоб попередити або зменшити негативні наслідки інфляції, що можуть позначитися на їх реальних доходах.

Непередбачена інфляція є несподіваною для економічних суб'єктів. Через непередбачену інфляцію більш всього потерпають власники заощаджень. Найбільшу вигоду, в свою чергу, отримують одержувачі позик за рахунок кредиторів.

Збалансованою є інфляція, в процесі якої відносні ціни, тобто ціни товарів різних груп відносно один одного, не змінюються. При цьому

підвищуються повільно та одночасно на більшу частину товарів та послуг.

Незбалансована інфляція супроводжується зміною відносин цін товарів, послуг та ресурсів, тобто ціни на товари змінюються неоднаковими темпами.

Прихована інфляція — інфляція внаслідок товарного дефіциту, яка при цьому не має росту цін. Прихована інфляція супроводжується прагненням утримання ціни державними органами на товари на колишньому рівні за допомогою штучного обмеження споживчого попиту.

Основними факторами інфляції є монетарні та немонетарні параметри. До монетарних факторів інфляції відносять переповнення каналів грошового обігу грошима, через це і відбувається знецінення грошей та зниження купівельної спроможності валюти. До немонетарних факторів належать такі чинники як: підвищення попиту на товари та послуги, збільшення витрат виробництва, сезонні фактори. Проявляється зростанням загального рівня цін та зниженням купівельної спроможності грошей.

1.2. Соціально-економічні наслідки інфляції

До основних соціально-економічних наслідків інфляції переважно відносять перерозподіл національного доходу і багатства між різними групами суспільства, економічними і соціальними інститутами майже некерованим чином. Через підвищення цін відбувається національні товари втрачають свою конкурентоспроможність, і, відповідно, через це зростає імпорт та зменшується експорт. Національні виробники становляться банкрутами, що ще сильніше впливає на відношення імпорту до експорту, також зростає попит на стабільнішу іноземну валюту, через це посилюється відтік капіталів у інші держави, а це, в свою чергу, спричиняє політичну нестабільність у країні та зростає соціальна напруженість та занепокоєність.

Соціальні наслідки.

В умовах сильної інфляції виникає розрив у реальних доходах між різними соціальними групами. Особливо сильно погіршується становище осіб з фіксованим доходом (пенсіонерів, службовців, студентів, та інших осіб чий доходи формуються за рахунок державного бюджету).

Наслідки для економічного зростання.

Інфляція є прихованим податком, зокрема, на заощадження, оскільки знижує стимул до нагромадження. Заощадження в формі готівки або ж депозитів скорочуються та відбувається зміщення до нагромадження натуральних речей як нерухомість, дорогоцінності (золото тощо). Інфляція змінює співвідношення між заощадженнями та споживанням, спотворює обчислення прибутків підприємцями. Найбільше викривлення інфляцією інформації про прибутки відбуватиметься на підприємствах за капіталом, придбаним до виникнення інфляції. Викривлені інфляцією прибутки спотворюють розподіл ресурсів на ринку та спричиняють збільшення інвестицій у виробництво з більшим співвідношенням між капіталом та продуктом, зменшуючи інвестиції в інші виробництва [11, с. 7].

Політичне середовище.

Інфляція негативно впливає на сприйняття громадськістю влади. Наприклад, прагнення державних органів одержати за допомогою емісії додаткові засоби для вирішення невідкладних завдань найчастіше лише прискорює інфляцію. Знижується довіра до діяльності Уряду, до запланованих програм та реформ.

Вплив інфляції на зовнішньоекономічні зв'язки.

Найбільш узагальненим наслідком її є падіння курсу національної валюти відносно валют країн, де інфляція відсутня чи розвивається нижчими темпами. Падіння курсу відбувається нерівномірно і неадекватно у порівнянні із зниженням купівельної сили грошей на внутрішньому ринку. При спробах держави втручатися у зовнішньоекономічні і валютні відносини виникають розбіжності між офіційним і ринковим курсом валюти, формується кілька ринкових курсів тощо, які дезорганізують

зовнішньоекономічні зв'язки, вносять до них значний спекулятивний елемент стримують приплив іноземного капіталу, погіршують платіжний баланс країни, її валютне становище, підривають її позиції на світовому ринку [22, с. 73].

Два найважливіших джерела, що живлять інфляцію витрат, - це зростання номінальної заробітної плати і цін на сировину та енергію. Надмірне зростання заробітної плати, як правило, породжує інфляцію, тому профспілки, що вимагають постійного підвищення оплати праці, для працівників своєї галузі, повинні рахуватись із загальним економічним станом країни, середнім рівнем заробітної плати. Зростання витрат виробництва, що обертається накручуванням цін, веде до раптового, непередбачуваного зростання цін на сировинні ресурси, а особливо - на енергоносії, що в повній мірі відчула на собі економіка молодої незалежної України.

Головним негативним соціальним наслідком інфляції є перерозподіл багатства і доходів, особливо якщо вони не індексуються, а кредити видаються без урахування індексу цін. Важкі соціальні наслідки інфляції виявляються також у зниженні реальних доходів громадян. Інфляція призводить до зниження реальних доходів населення, тоді коли динаміка зростання номінальних доходів відстає від динаміки інфляційного процесу.

Як вже зазначалось, особливо небезпечною інфляція є для осіб із чий доходи формуються за рахунок державного бюджету. Одержувачі трансфертних виплат втрачають частину доходу, оскільки номінальні ставки пенсій та інших соціальних виплат часто не індексуються або це відбувається із запізненням, при цьому ж доходи учасників виробництва зростають, а отже і зростають ціни на вироблену продукцію.

Інфляція послабляє позиції владних структур. Прагнення державних органів одержати за допомогою емісії додаткові засоби для рішення невідкладних завдань має своїм наслідком ріст невдоволення, посилення тиску з боку різних соціальних груп з метою збільшення заробітків,

одержання додаткових пільг і субсидій. Знижується довіра до програм і заходів, що намічаються і проводяться урядом. Реакція населення на погіршення умов на споживчому ринку, у виробництві приймає нерідко досить гострі форми [19, с. 8].

Також, особливої уваги потрібно привернути на вплив інфляції на зовнішньоекономічні зв'язки, тобто на падіння курсу національної валюти. В результаті купівельна сила грошей на внутрішньому ринку приходиться у невідповідність до курсу національної валюти.

Розбіжності офіційних та ринкових курсів валют посилюють спекуляції на валютних ринках, стримують приплив іноземних інвестицій в економіку країни, погіршується платіжний баланс країни і її валютне становище.

Всі ці види інфляції існують тільки при відкритому її становищі - тобто при відносно вільному ринку. При «прихованій» інфляції ріст цін на товари і послуги може не спостерігатись, а знецінення грошей може виражатись в дефіциті пропозиції, які формують її негативні соціально-економічні наслідки.

1.3. Статистичний інструментарій аналізу інфляційних процесів

Статистичний аналіз інфляційних процесів виявив негативну тенденцію до зростання цін в Україні. Основною причиною зростання індексу споживчих цін стали монетарні фактори з боку попиту. Зростання цін спричинило стрімке зниження реальної заробітної плати.

Основним показником за допомогою якого вимірюється інфляція в країні є *індекс інфляції*, або *індекс споживчих цін* (ІСЦ), він характеризує загальну зміну цін на товари і послуги у поточному періоді у порівнянні з минулим.

Індекс інфляції показує, наскільки змінилася вартість фіксованого набору товарів і послуг для споживачів у даному періоді стосовно попереднього. Споживчий набір впроваджується централізовано, є

однаковим для всіх регіонів України і являє собою набір самих характерних і важливих для домашнього споживання товарів і послуг [26].

Загалом, інфляція розраховується наступним чином:

$$\text{Грошова маса } (M \times V) = \text{товарна маса } (P \times Q)$$

Кількість грошей може бути великою або малою лише відносно кількості товарів. Ця відносність і проявляється у зростанні цін. Ліквідувати інфляційні фактори в українській економіці лише методами обмеження попиту споживчого ринку і кредитних ресурсів неможливо.

В економіці також існує «Правило величини 70», яке дає змогу визначити через скільки років рівень цін подвоїться. Для цього число 70 слід поділити на рівень інфляції за рік. Наприклад, при рівні інфляції у 3% за рік, ціни подвоюються приблизно через 23 роки, а за інфляції у 8 % – приблизно через дев'ять років.

Темпи інфляції визначаються як величина зміни індексів цін, що, в свою чергу, є вираженням вартості набору товарів (послуг) в певний період часу у процентах. Найпоширенішим показником для розрахунку індексів цін є:

- індекс споживчих цін (далі ІСЦ);
- індекс цін виробників;
- дефлятор ВВП.

Зручність використання ІСЦ полягає насамперед у використанні досить великої кількості товарів (Державна служба статистики України використовує споживчий кошик з 296 компонентів (Посібник з ІСЦ)) та висока частота оновлення даних статистичними органами (зазвичай місяць), тоді як дані щодо дефлятора ВВП, що хоча й охоплюють більшу кількість товарів, однак розраховуються лише щоквартально.

Індекс споживчих цін доцільно використовувати для визначення зміни купівельної спроможності грошової одиниці.

Темп інфляції, в свою чергу, відображає зміну цін за триваліший період часу, зазвичай рік (досить часто використовують поняття «поточного року»,

тобто дані щодо показника за останні 12 місяців). Річний рівень інфляції використовують для обчислення реальної процентної ставки за допомогою формули Фішера.

В якості статистичного інструментарію аналізу інфляційних процесів доцільно використати такі індикатори як індекс інфляції, або інакше індекс зростання/зниження споживчих цін, також визначати середні, максимальні та мінімальні значення і сукупний індекс інфляції та виробничих цін.

До мір мінливості належать: стандартне відхилення, мінімальне значення, максимальне значення.

Стандартне відхилення – показник, що оцінює середньоквадратичне відхилення випадкової величини щодо її математичного очікування на основі незміщеної оцінки її дисперсії. Вимірюється в одиницях виміру самої випадкової величини. Стандартне відхилення використовують для аналізу наборів значень. Іноді два набори з однаковим середнім значенням можуть виявитися зовсім різними за розкидом величин.

Мінімальне та максимальне значення змінної – це відповідно найменше та найбільше значення вимірювання (змінної) у вибірці. Самі по собі ці заходи не дуже інформативні. Особливо якщо величина розподіляється за нормальним законом.

Розмах варіації – це різниця між найбільшим і найменшим значеннями результатів спостережень, є однією з найпростіших мір мінливості набору числових значень.

Для розрахунку індексу споживчих цін використовуються вагові коефіцієнти - частка витрат домогосподарств на кінцеве споживання у фактичних цінах за рік.

Важливим є розуміння того, що вагові коефіцієнти відображають відносну значимість товарів (послуг)-представників, яка вимірюється їх часткою в споживанні домогосподарств, і віддзеркалюють ступінь впливу зміни цін (тарифів) кожного товару (послуги)-представника на величину загального ІСЦ.

Сукупний індекс інфляції розраховується за формулою:

$$[\text{Сукуп. індекс інфляції}] = [\text{Індекс } n (\%)] * [\text{Індекс } n+1 (\%)] * [\text{Індекс } n+3 (\%)] \\ * \dots * [\text{Індекс } n+N (\%)]$$

Основними формами боротьби з інфляцією є грошові реформи та антиінфляційна політика. Інфляційні процеси призводять до такого загострення економічних та соціальних суперечностей, що держава починає вживати заходів для подолання інфляції та стабілізації грошового обігу.

Враховуючи, що причина інфляції в Україні, є порушення фундаментальних економічних пропорцій між попитом і пропозицією, важливого значення набуває політика у сфері власності, інвестицій, доходів і цін, метою якої має бути створення підстав для реального товарного забезпечення грошей та ефективного функціонування національних товарно-продуктових структур.

РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз динаміки інфляції в Україні

В Україні, на відміну від західних країн, інфляційні процеси розгортаються в зростаючих масштабах. Це специфічний тип інфляції, який нелегко піддається забороні і регулюванню. Гривня суттєво знецінилась за 30 років незалежності країни по відношенню до товарів, послуг та іноземних валют, які зберігають стабільність своєї купівельної спроможності [29, с. 8].

Динаміку індексу інфляції в Україні за 1991-2021 р. проаналізуємо за даними індексу інфляції (Додаток А).

Динаміка індексу інфляції в 1991-2021 рр. України свідчить про її неоднорідний, точніше гіперінфляційний характер до 1996 р., в той час як максимальні темпи зростання до попереднього року в діапазоні 1995-2021 р. дорівнювали 124,3% в 2014 р. відносно 2013 р.

У 1993—1995 рр. Україна пройшла крізь період гіперінфляції. У 1992 р. найвищим номіналом була купюра в 100 купонокарбованців. До 1995 р. найбільшим номіналом став мільйон купоно-карбованців [28, с. 16].

Динаміка індексу інфляції в Україні за 1991-2021 р. також відображена на рис. 2.1.

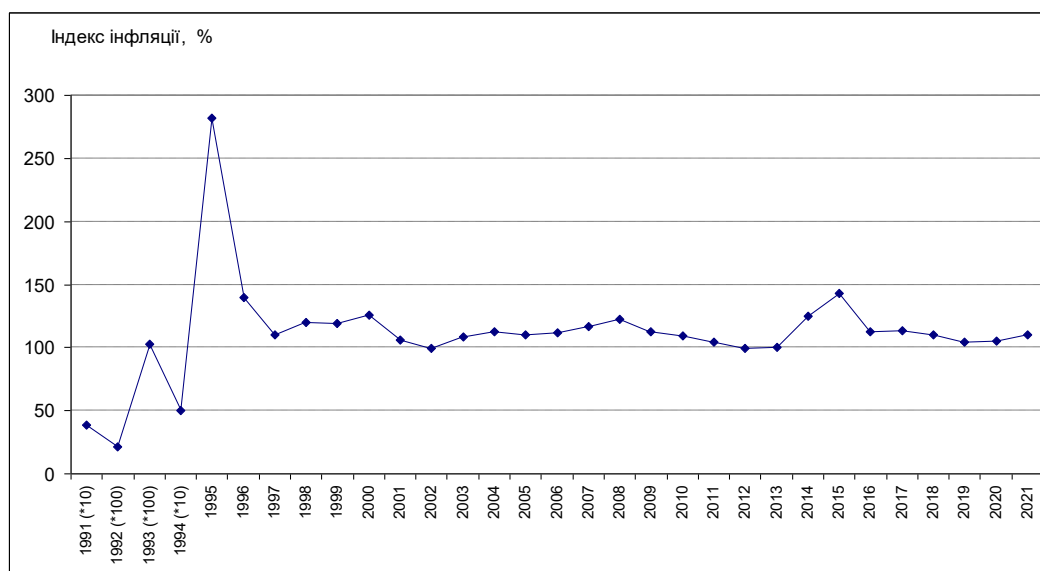

Рис. 2.1. Динаміка індексу інфляції в Україні за 1991-2021 р.

Як можна помітити з даних рис. 2.1, в Україні індекс інфляції був стабілізований урядом з 1997 р. в коридорі значень від 100% до 115% в більшості років, незважаючи на виплески 2015 р., пов'язаної з соціально-економічними наслідками 2013-2014 рр.

В 1992 р. новий український карбованець обмінювався на колишній радянський рубль за курсом один до одного. У 1996 р., в період переходу від купонокарбованця до гривні, обмінний курс становив 10000 купонокарбованців за одну гривню. Знецінення купонокарбованців за період їх обігу становив приблизно 140% на місяць.

Найбільші стрибки інфляції відбулися в 2008 р. (глобальна фінансова криза 2008 р.) та з 2014 р. (економічна криза в Україні з 2013).

У 2000 р. експорт товарів та послуг збільшився на 18,8%, що склало 18,1 млрд. дол., а імпорт відповідно - на 18,2% і складав 15,3 млрд. дол. [15, с. 6]. Не зважаючи на всі позитивні моменти у другому кварталі 2001 р. та на протязі 2002 р. темпи економічного зростання значно уповільнилися і сягнули позначки 105,2%. Хоча на цей час в країні була дефляція на рівні 99,4%, яка пояснюється зваженою монетарною політикою та високим сальдо платіжного балансу (більш ніж 3 млрд. дол. на рік), які нейтралізували можливий інфляційний підйом [37, с. 62].

З початку 2003 р. уряд розпочав «боротьбу з дефляцією». На протязі року бюджетний дефіцит досяг рівня 2% ВВП, що по суті, в середині листопада, стало однією з причин кризи ліквідності на міжбанківському ринку. Це спричинило зростання споживчих цін до рівня 108,2%. Зростання світових цін на метал на фоні зростання попиту на продукцію металургії у середині країни також додало динаміки темпам інфляції [9, с. 24].

З 2006 р. інфляція в країні почала зростати і склала 11,6%, у 2007р. - 16,6%, у 2008р. – 22,3%, при цьому індекс цін виробників промислової продукції складав 123,0% [Додаток Б].

Україна мала один з самих негативних соціально-економічних результатів у порівнянні з іншими країнами, що супроводжувався у 2008 р. інфляцією 22,3 % порівняно з 16,6% у 2007 р.; від'ємним сальдо зовнішньої торгівлі; відтоком капіталу; валютними боргами, що підвищили попит на іноземну валюту, тиснули на курс гривні. Окремим фактором, що прискорював інфляційну динаміку, був стрімкий розвиток кредитування, яке у квітні 2008 р. сягнуло 74,7% у річному вимірі [26].

Протягом всього 2009 р. спостерігалася стійка тенденція до зниження інфляції (з 22,3% до 12,3%). Основними факторами виступали зниження світових цін на товарних ринках, стиснення зовнішнього і внутрішнього попиту, що сформувало значний негативний розрив ВВП вже на початку року. Додатковими чинниками, стримуючими інфляцію, виступали високий врожай 2009 року, а також адміністративне регулювання окремих цін та тарифів на послуги, яке вступало у протиріччя з економічною доцільністю та взятими Урядом зобов'язаннями що до їх встановлення на відповідному рівні [16].

У 2010 р. в Україні вперше одночасне зростання ВВП перевищило бюджетні прогнози, а інфляція була нижчою, ніж очікувалося, реальний показник був кращим на 4% (при прогнозі 13,1% інфляція склала 9,1%). Вперше з 2003 р. річна інфляція знизилася до однознакового рівня. Це відбулося завдяки зменшенню темпів зростання індексу споживчих цін

внаслідок цінової корекції на окремих продовольчих ринках та застосування адміністративного впливу обмеження подальшого зростання цін. Причиною зниження індексу цін виробників стало зниження цін у виробництві електроенергії, води і газу [17].

Протягом 2011-2013 рр. спостерігається тенденція зниження показників інфляції, особливо у 2012 році індекс споживчих цін знизився на 0,2% порівняно з попереднім роком (уперше з 2002 р.). Основним чинником низхідної динаміки індексу споживчих цін у 2012 році стало здешевлення продовольчих товарів на 2,9% завдяки високому рівню пропозиції на внутрішньому продовольчому ринку, забезпеченому за рахунок високого врожаю плодоовочевої продукції в 2011-2012 рр. та розвитку інфраструктури зберігання і реалізації продовольчих товарів. Це спричинило здешевлення сирих продуктів на 4,6%. Істотний вплив на зниження темпів інфляції мало також стримування тарифів на послуги, котрі регулювались адміністративно [19, с. 15].

Реалізація накопичених в останні роки макроекономічних дисбалансів призвела до стрімкого зростання інфляції в 2014 р. до 24,9%, що обумовилося девальвацією гривні в умовах зниження валютних надходжень та наростання панічних настроїв через військовий конфлікт на Сході України [38, с. 84].

За даними Держстату України, в 2021 р., в Україні на споживчому ринку зафіксовано найбільший рівень інфляції з 2017 р., в цілому - 10,0% [ ].

Також, необхідно зазначити, що середньострокова ціль щодо інфляції в Україні НБУ визначена на рівні 5 % (для річного приросту ІСЦ при середній у 13% з 1995 р.) [Додаток Д], тоді як в більшості розвинених країн під ціновою стабільністю вважають підтримку інфляції на рівні 1-3 %. Це говорить про те, що економіка України все ще знаходиться у процесі розвитку, оскільки для країн з ринками, що розвиваються, середньострокова інфляційна ціль є якраз в межах 4-8 %.

Також, розглянемо динаміку індексів інфляції та цін виробників із зростаючим підсумком за останні роки на таблиці 2.1 та рисунку 2.2

Таблиця 2.1

Індекси інфляції та цін виробників із зростаючим підсумком за 2011-2022рр.

Рік	Підсумковий індекс інфляції 2011-2022 (дані до квітня)	Підсумковий індекс цін виробників 2011-2022 (дані до лютого)
2011	-	-
2012	99,8	100,4
2013	100,3	102,1
2014	125,2	134,4
2015	179,5	168,7
2016	201,7	229,0
2017	229,2	267,1
2018	251,6	305,2
2019	261,8	282,3
2020	274,9	323,7
2021	302,4	525,5
2022	335,4	563,9

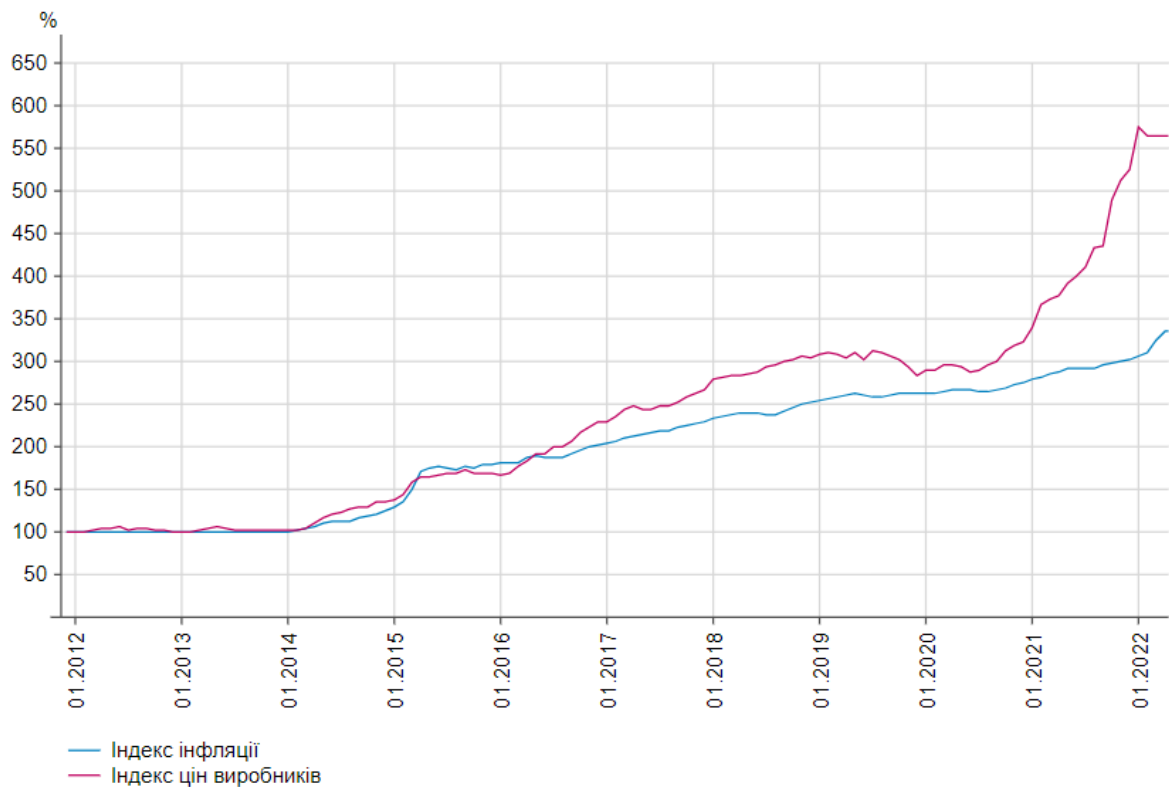

Рис. 2.2. Індекси інфляції та цін виробників із зростаючим підсумком за 2011-2022рр.

Джерело: Мінфін

Як можна побачити, до 2014 року індекси інфляції та цін виробників мали стабільні значення у 100,3% та 102,4% відповідно. Але починаючи з 2014 року, темпи зростання інфляції та цін виробників значно підвищились, що пов'язано із вкрай нестабільною політичною ситуацією в країні. Цей стрімкий рост дещо призупинився на кінець 2019 року. Так, підсумковий індекс споживчих цін зріс 10,2% а індекс цін виробників зменшився на 22,9%.

Але, через епідемію COVID-19, ціни на товари, послуги та промислову продукцію знову набули стрімкого росту.

Також, необхідно відмітити, що починаючи з 2016 року, підсумковий індекс цін виробників значно випереджує індекс інфляції, що пов'язано із зростанням цін на електроенергію, нафту та газ. Це особливо помітно у 2021 році, де наприкінці року, індекс цін виробників більше індексу інфляції на 223,1%. Передусім це пов'язано зі стрімким подорожчанням газу для

промисловості (за даними "Нафтогаз Трейдинг", ціни зросли майже в шість разів відносно попереднього року); дефіцитом вугілля, який призводив до зупинок ТЕЦ, що позначилося на подорожчанні електроенергії на ВДР та РДН. Дефіцит вугілля в Україні, а також високі ціни на нього у світі зумовили подальше прискорення зростання цін у добуванні кам'яного вугілля

2.2. Статистичні оцінки процесів інфляції в цілому та за Класифікації індивідуального споживання за цілями

Численні дослідження свідчать, що показники інфляції, розраховані статистичними органами, як правило, завищують зміни у реальній вартості життя. Похибки можуть бути пов'язані, наприклад, з покращенням якості окремих товарів у споживчому кошику. Такі товари є дорожчими і продаються за вищою ціною, що є відображенням покращення якості життя, а не частиною процесу підвищення загального рівня цін.

У різних країнах величина такої похибки різна, наприклад, у США - 1-2% на рік, у Канаді та Великобританії – 0.5 %. Тому, якщо центральний банк матиме нуль як інфляційну ціль, то насправді він таргетуватиме з року в рік хоч і відносно невелике, але зниження реальної вартості життя.

Проблема в тім, що при встановленні нульової або наближеної до нуля цілі щодо інфляції можна "прогавити" дефляцію з її негативними наслідками.

За відсутності інфляції економіці важко пристосовуватись до змін. Уявімо ситуацію, коли, внаслідок якоїсь події попит на товари та послуги різко скорочується. Логічним виходом для підприємців є зниження цін на них для стимулювання споживання.

Статистичні оцінки інтервалів індексу інфляції в Україні можна розглянути за даними табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Статистичні оцінки інтервалів індексу інфляції в Україні

	1991-2021	1996-2021	Відхилення
Середнє річне	531,61	113,50	-418,10
Мінімум	99,4	99,4	0
Максимум	10256	143,3	-10112,7
Кількість років	31	26	-5

Джерело: Додаток Б

Враховуючи, що інтервальний ряд інфляції в Україні з 1996 р. включно 2021 р. не містить процесів гіперінфляції, яка мала місце з 1991-1995 рр., то можна відзначити середній рівень показника в 113,5% упродовж 26 років з мінімальним рівнем 99,4% та максимумом у 143,3%.

В Україні у попередні періоди інфляція була досить високою і мінливою. Результати досліджень свідчать, що, у разі запровадження режиму інфляційного таргетування у період високої або надто волатильної інфляції, пересічні громадяни з недовірою ставляться до нового режиму і відповідно їхні інфляційні очікування поліпшуються поступово.

У середньостроковій перспективі невелика інфляція дає змогу підприємцям пристосуватися до погіршення економічних умов, зберігаючи робочі місця.

В умовах дефляції встановлення нульових процентних ставок центральними банками не вирішує проблеми скорочення сукупного попиту, падіння обсягів виробництва, інвестицій, кредитування та зростання безробіття [26].

Це ситуація, в якій перебувають центральні банки розвинутих країн з 2007 – 2008 рр., початку глобальної фінансово-економічної кризи. Стандартні монетарні інструменти стали неефективними і центральні банки змушені вдаватися до нетрадиційних рішень – встановлення від'ємних процентних ставок, запровадження програм кількісного пом'якшення, проведення комунікацій щодо майбутніх змін процентної ставки тощо [30].

Економіка України відстає від розвинених економік за низкою показників економічного розвитку, зокрема продуктивністю, ВВП на душу населення і т. ін. Значний економічний потенціал може бути реалізований

тільки при успішному проведенні реформ.

Оскільки Україна має наздоганяти більш розвинені економіки, то темп її економічного зростання також має бути вищим. Як правило, вищі темпи економічного зростання призводять вирівнювання цін в країнах з ринками, що розвиваються, до рівня цін у розвинених країнах. Це може відбуватися або за рахунок вищої інфляції, або за рахунок укріплення номінального обмінного курсу національної валюти. Зазвичай, перший спосіб є більш привабливим з точки зору забезпечення конкурентних переваг у зовнішній торгівлі і загалом стійкості позиції відкритої економіки (тобто для уникнення криз платіжного балансу, або валютних криз) [39].

Також, необхідно відмітити, що пришвидшення інфляції у 2021 р. було загальносвітовою тенденцією, зумовленою швидким відновленням економічної активності після коронакризи на тлі порушень ланцюгів постачання, пов'язаних із карантинними обмеженнями.

З кінця 2021 р. спостерігався нестабільний тренд до укріплення гривні. У листопаді 2021 р. гривня досягнула піку своєї міцності за період з початку пандемії - уже майже наблизилася до значення 26 грн/долар США.

У грудні 2021 р. інфляція сповільнилася до 10% у річному вимірі. Фактична споживча інфляція в грудні 2021 року залишалася вищою за прогноз, опублікований у жовтневому Інфляційному звіті. Це насамперед зумовлювалося посиленням впливу вторинних ефектів від подорожчання енергоносіїв та інших виробничих витрат на широкий спектр товарів та послуг. Стрімкіше сповільнення інфляції наприкінці 2021р. стримувало посилення військової напруги на кордонах із Російської Федерації (далі РФ), але це негативно вплинуло на очікування населення, бізнесу та інвесторів [43].

Необхідно відмітити, що зміна відносних цін в ринковій економіці відбувається внаслідок коливань попиту та пропозиції на окремі товари під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Нерівномірне зростання цін на окремі товари і послуги є свідченням необхідності нарощування їх

пропозиції і інвестування коштів у їх виробництво .

У такому випадку зміна цін не є свідченням перегріву економіки та невиваженої монетарної політики.

Незважаючи на те, що зміна відносних цін не є монетарним явищем, їх зростання/зниження впливає на динаміку інших цінових індексів, зокрема індексу споживчих цін. Індекси споживчих цін на товари та послуги за розділами Класифікації індивідуального споживання за цілями ілюструє нерівномірне зростання цін по окремих групах товарів та послуг кінцевого споживання.

Проаналізуємо ІСЦ на товари та послуги за 2016-2021 рік на рис 2.3

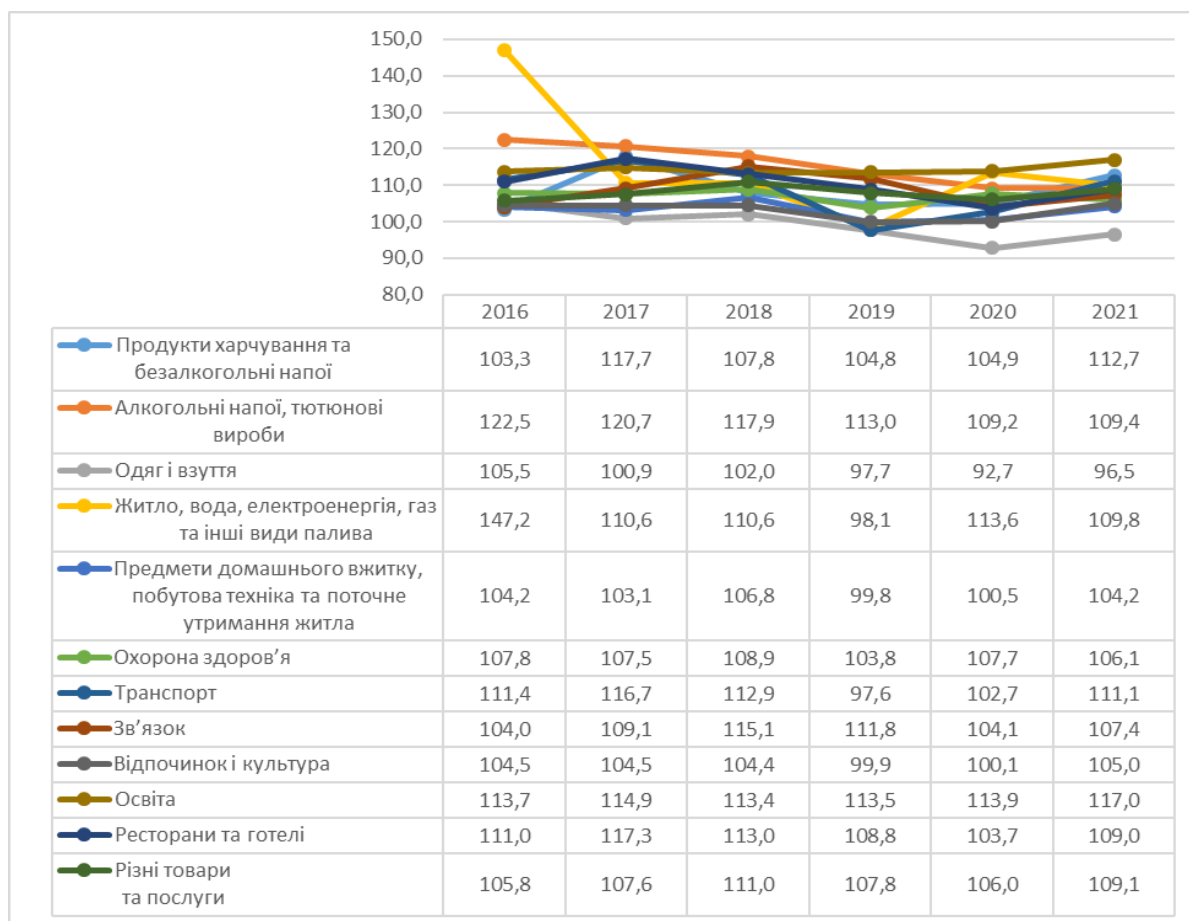

Рисунок 2.3 Індекси споживчих цін на товари та послуги за 2016-2021р.

Відмічається те, що після стрімкого зросту цін на паливо (47,2%) у 2016, яке здебільш пов'язано із новою методикою обчислення оптової риночної ціни за електроенергію та економічною війною с Росією, цей показник поступово зменшувався до 2019 року, де відублось зниження цін

(ІСЦ – 98,1%), але, через пандемію COVID-19 у наступних роках, ІСЦ на види палива знову почав зростати.

Подібну ситуацію можна спостерігати із індексами споживчих цін таких груп товарів як: продукти харчування (2017 рік – 117,7% , 2019 – 104,8%, 2021 – 112,7%); предмети домашнього вжитку (2017 рік – 103,1% , 2019 – 99,8%, 2021 – 104,2%); транспорт (2017 рік – 116,7% , 2019 – 97,6%, 2021 – 111,1%);

На противагу, такі групи товарів та послуг як: алкогольні напої, тютюнові вироби; освіта; одяг та взуття; зв'язок не мають великих коливань ІСЦ.

Отже, можна відмітити те, що ІСЦ деяких груп товарів та послуг є більш залежним від зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на ринок України, тоді як ІСЦ інших груп товарів та послуг (наприклад освіта, зв'язок або алкогольні напої і тютюнові вироби) є більш стабільним, тож інфляційні процеси не мають значного впливу на ці товари.

2.3. Оцінка зв'язку окремих індикаторів та рівня інфляції в Україні

Оцінку зв'язку інфляції з показниками економічного розвитку країни доцільно провести з урахуванням темпів змін валового національного продукту, індикаторів виконання бюджету, курсу гривні до долару, мінімальної заробітної плати, тощо, які безпосередньо так чи інакше впливають на стан інфляційних процесів.

Темпи приросту інфляції та мінімальної заробітної плати в Україні за 2000-2021 рр. зведені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Темпи приросту інфляції та мінімальної заробітної плати в Україні за 2000-2021 рр.

Рік	Показники		Темпи приросту до попереднього року, %		Модуль темпу приросту інфляції, %
	Індекс інфляції, %	Мінімальна заробітна	Індекс інфляції,	Мінімальна заробітна	

		плата (на 1 січня, грн.)		плата (на 1 січня, грн.)	
2000	125,8	90			
2001	106,1	118	-15,66	31,11	15,66
2002	99,4	140	-6,31	18,64	6,31
2003	108,2	185	8,85	32,14	8,85
2004	112,3	205	3,79	10,81	3,79
2005	110,3	262	-1,78	27,80	1,78
2006	111,6	350	1,18	33,59	1,18
2007	116,6	400	4,48	14,29	4,48
2008	122,3	515	4,89	28,75	4,89
2009	112,3	605	-8,18	17,48	8,18
2010	109,1	869	-2,85	43,64	2,85
2011	104,6	941	-4,12	8,29	4,12
2012	99,8	1073	-4,59	14,03	4,59
2013	100,5	1147	0,70	6,90	0,70
2014	124,9	1218	24,28	6,19	24,28
2015	143,3	1218	14,73	0,00	14,73
2016	112,4	1378	-21,56	13,14	21,56
2017	113,7	3200	1,16	132,22	1,16
2018	109,8	3723	-3,43	16,34	3,43
2019	104,1	4173	-5,19	12,09	5,19
2020	105	4723	0,86	13,18	0,86
2021	110	6500	4,76	37,62	4,76
Всього	111,25	1568,71	-0,19	24,68	6,83

Джерело: [51]

За даними змін індексу інфляції та мінімальної заробітної плати в Україні з 2000 р. помітно значне підвищення останньої (до 6500 грн. в 2021 р.), тоді як коливання інфляції відбувалось в коридорі 99,4% - 143,3%, тобто з більшим приростом відносно попереднього року, але не за абсолютним значенням. При цьому середньорічна зміна (приросту) заробітної плати упродовж 2000-2021 р. склала 24,68%, а інфляції – 0,19% (за модулем – 6,83%), незважаючи на її тренд скорочення.

Динаміка темпів приросту індексу інфляції та мінімальної заробітної плати за 2001-2021 рр. подана на рис. 2.4.

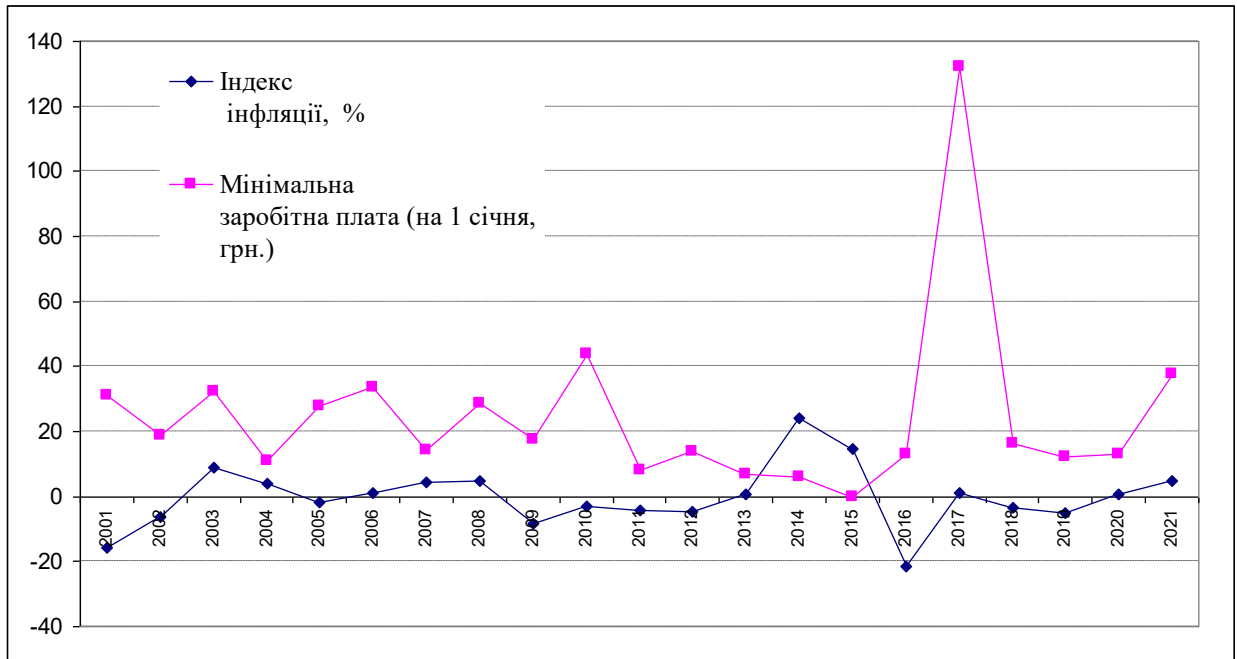

Рис. 2.4. Динаміка темпів приросту індексу інфляції та мінімальної заробітної плати за 2001-2021 рр.

З даних рис. 2.4 можна зробити висновок, що темпи зміни інфляції та мінімальної заробітної плати не корелюють між собою, зважаючи на підвищення її урядом щорічно з 2000 р. в середньому на 24,68% від попереднього року, в той час як інфляція є галопуючою в тренді зростання-падіння практично кожного року до певного рівня.

Динаміка окремих індикаторів та інфляції в Україні за 2010-2021 рр. розглянемо за даними табл. 2.4.

Як помітно з даних табл. 2.4, зростання за 2010-2021 рр. індексу інфляції практично мінімальне, якщо розглядати величину зміни у відсотковому значення таких показників, як бюджетний дефіцит, що збільшився в 9,6 разів, бюджетного дефіциту до ВВП який збільшився у 2,7 рази, номінал ВВП на душу населення який зріс у 5,58 рази, та курс гривні до долару який зріс у 3,55 рази.

Таблиця 2.4

Динаміка економічних індикаторів та інфляції в Україні за 2010-2021

рр.

	Індекс інфляції, %	Бюджетний дефіцит, млн. грн.	Бюджетний дефіцит до ВВП, %	Номінальний ВВП на душу населення, грн.	Мінімальна заробітна плата (на 1 січня, грн.)	Курс гривні до долару
2010	109,1	-19283,3	-1,24	23603,6	869	800
2011	104,6	-23057,9	-1,75	28813,9	941	795
2012	99,8	-50785,7	-3,60	30912,5	1073	798
2013	100,5	-63590,3	-4,37	31988,7	1147	799
2014	124,9	-72030,5	-4,60	35834	1218	799
2015	143,3	-30898,2	-1,56	46210,2	1218	1576
2016	112,4	-54682,6	-2,29	55853,5	1378	2350
2017	113,7	-42093,8	-1,41	70224,3	3200	2702
2018	109,8	-67788,5	-1,90	84192	3723	2801
2019	104,1	-84316,4	-2,12	94589,8	4173	2802
2020	105	-223944,3	-5,34	100432,5	4723	2367
2021	110	-186908,3	-3,42	131907,2	6500	2840
Приріст 2021 / 2010, %	100,82	969,28	275,81	558,84	747,99	355,00

Джерело: [51]

Темпи росту до попереднього року економічних індикаторів та інфляції в Україні за 2010-2021 рр. розраховані в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Темпи росту до попереднього року економічних індикаторів та інфляції в Україні за 2010-2021 рр.

	Індекс інфляції, %	Бюджетний дефіцит, %	Номінальний ВВП на душу населення, %.	Мінімальна заробітна плата (на 1 січня, грн.) %	Курс гривні до долару %	Бюджетний дефіцит до ВВП, %
2011	-4,12	19,57	22,07	8,29	-0,63	41,13
2012	-4,59	120,25	7,28	14,03	0,38	105,71
2013	0,70	25,21	3,48	6,90	0,13	21,39
2014	24,28	13,27	12,02	6,19	0,00	5,26
2015	14,73	-57,10	28,96	0,00	97,25	-66,09
2016	-21,56	76,98	20,87	13,14	49,11	46,79
2017	1,16	-23,02	25,73	132,22	14,98	-38,43
2018	-3,43	61,04	19,89	16,34	3,66	34,75
2019	-5,19	24,38	12,35	12,09	0,04	11,58
2020	0,86	165,60	6,18	13,18	-15,52	151,89
2021	4,76	-16,54	31,34	37,62	19,98	-35,96
Середнє	0,69	37,24	17,29	23,64	15,40	25,28

Середні темпи росту економічних індикаторів України за 2010-2021 рр.

також значно перевищують інфляційну динаміку. Так, порівняно з 0,69% для інфляції, бюджетний дефіцит в середньому за рік має зміну в 37,24%, номінал ВВП на душу населення – 17,29%, а курс гривні до долару – 15,4%.

Крім жорсткішої монетарної політики НБУ, зміцненню гривні сприяв продаж валюти аграрними та гірничо-металургійними компаніями. Пропозицію іноземної валюти збільшила також безповоротна допомога від МВФ розміром \$2,7 млрд. у рамках виплат усім країнам-членам для подолання наслідків кризи шляхом загального розподілу спеціальних прав запозичення [31, с. 20].

Динаміка темпів росту до попереднього року економічних індикаторів та інфляції в Україні за 2010-2021 рр. відображена на рис. 2.5.

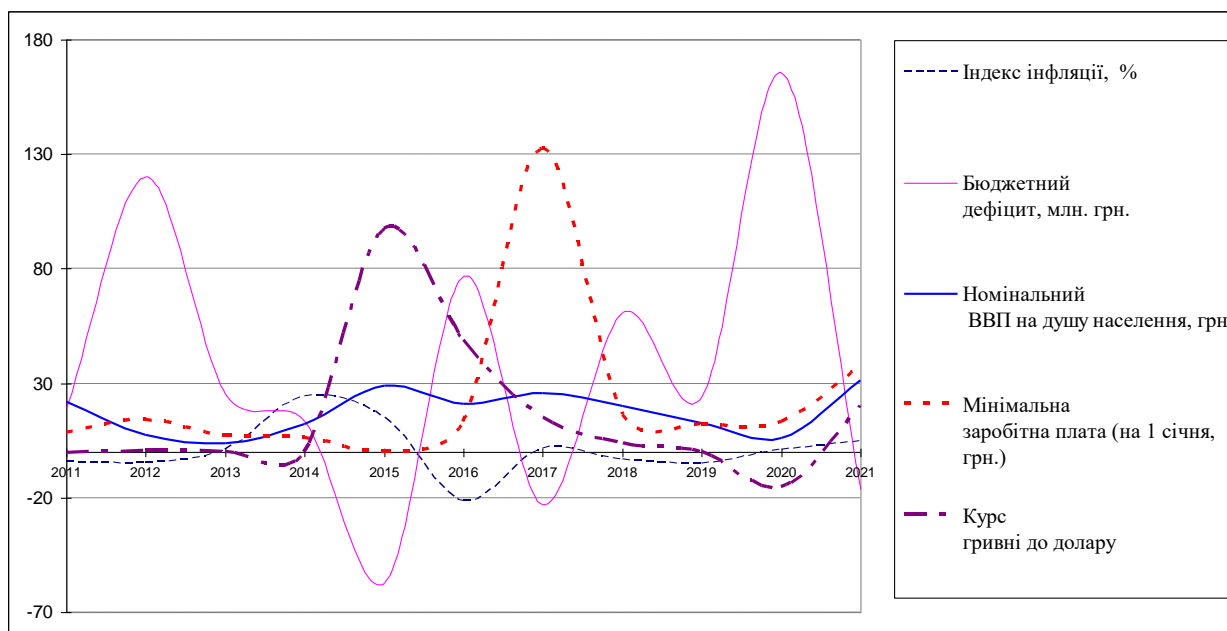

Рис. 2.5. Динаміка темпів росту до попереднього року економічних індикаторів та інфляції в Україні за 2010-2021 рр.

З даних рис. 2.4 видно, з 2010 р. темпи росту до попереднього року (до 2021 р.) економічних індикаторів мають значно вищі коливання (від – 57% до + 165% для бюджетного дефіциту), тоді як розмах інфляційних процесів змінювався і діапазоні -24/+21%.

В Україні протягом 2010, 2011 та 2013 р. спостерігалася помірна інфляція, в 2012 р. - незначна дефляція, в усі інші роки - галопуюча інфляція,

що підтверджує наявність певних негараздів в українській економіці.

Але, висока відсоткова ставка встановлена центральними банками зарубіжних країн вплинула на ревальвацію. Також, міцніша гривня є наслідком зусиль НБУ зі зниження інфляції, які увінчалися успіхом до 2022 р. Тим самим це призвело до реакції приватного сектору: низька та стабільна інфляція підтримує стабільне макроекономічне середовище, що подобається інвесторам. Країни з інфляційним таргетуванням залучають більше прямих іноземних інвестицій. Оскільки приплив іноземного капіталу підвищує попит на національну валюту, приватний сектор підсилює ефект політики уряду та збільшує ревальвацію.

Отже, динаміка нарощення ряду економічних показників в Україні з 2010 р. навіть в негативну сторону (падіння курсу національної валюти, зростання бюджетного дефіциту) не супроводжувалося збільшенням індексу інфляції, що підтверджує умовний зв'язок між нею та економічними індикаторами розвитку країни завдяки керуванню державних уповноважених інстанцій, які зуміли штучно стримати фактичний рівень інфляції та знецінення вартості ресурсів й падіння доходів населення внаслідок природи криз різного характеру.

РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОГНОЗНИХ ОЦІНОК ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Ідеальної моделі, яка б відображала інфляційні процеси у країні не існує, як і не існує прямої взаємозалежності між зростанням рівня ділової активності, обмеження інфляції чи динаміки макропоказників, особливо зважаючи на циклічність коливань, штучне регулювання та періодичні наслідки криз різного характеру – від епідемії до зміни влади тощо.

Здійснення оздоровлення фінансової ситуації в Україні після війни 2022 р. надасть змогу зупинити негативні процеси в економіці – падіння

рівня виробництва, знецінення грошей, дефіцит держбюджету – та забезпечити передумови для подальшого економічного росту.

Інструменти MS Excel дозволяють обрати декілька варіантів побудови моделей для оцінки прогнозного рівня інфляції з 1996 р. (роки раніше виключені як ті, що мають суттєві відхилення (до 2100%) від середнього значення у 110%, тобто гіперінфляційні), таких як: поліноміальний, логарифмічний, степений, експоненційний та степений.

Спочатку, було обрано поліноміальну модель зі ступінем 2 (ступені 3 та вище надають значення інфляції менше 100%) та логарифмічку, як найбільш адекватно відображаючу прогнозний рівень інфляції в Україні на 2022-2024 рр. до 110-115%.

Результати побудови поліноміальної та логарифмічної моделей прогнозування інфляції в Україні на 2022-2024 рр. представлені на рис. 3.1.

За показниками логарифмічної моделі індекс інфляції в Україні коливатиметься на рівні 110%, що малоймовірно, враховуючи алгоритм усереднення за цією моделлю та її спадний тренд.

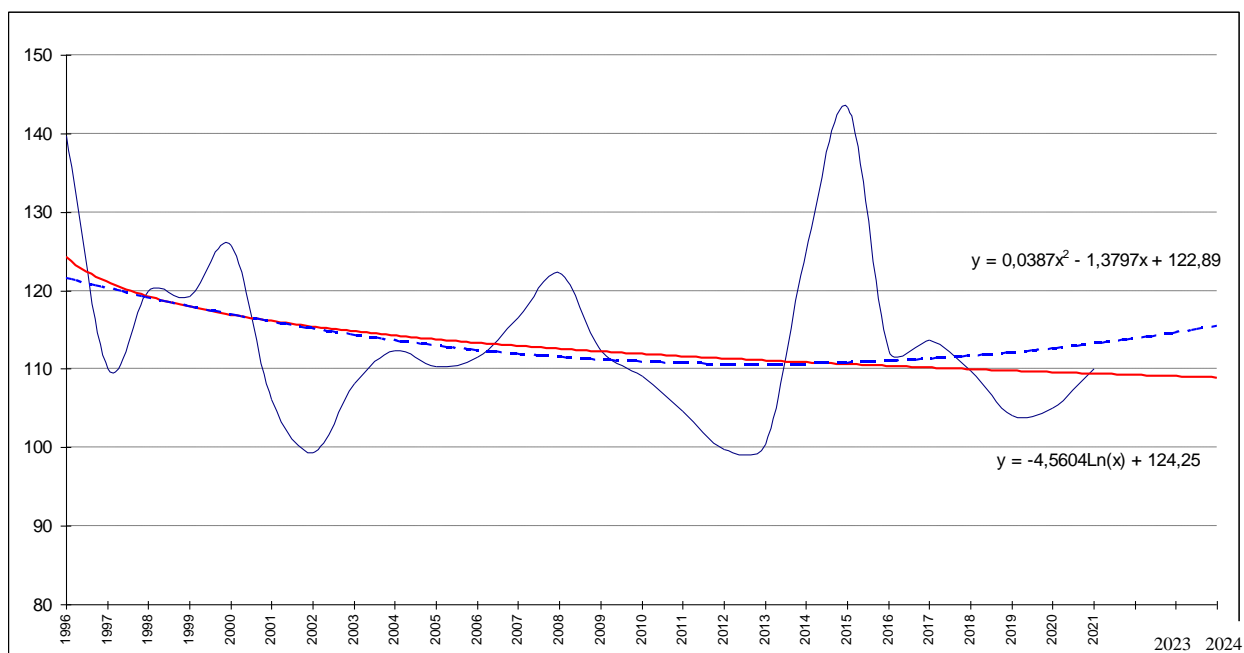

Рис. 3.1. Побудова поліноміальної та логарифмічної моделі прогнозування інфляції в Україні на 2023-2024 рр.

Отже, для прогнозування рівня інфляції (Y , %) статистичними методами з 2022 р. можна використати поліноміальну модель:

$$Y = 0,0387 X^2 - 1,3797 X + 122,89.$$

де X – номер року оцінки (2022 р. - № 27, 2023 р. - № 28, 2024 - № 29 і т.д.).

Так, на 2023 р. модель дає розрахунковий результат інфляції на рівні: $0,0387 * 28^2 - 1,3797 * 28 + 122,89 = 114,6\%$,

На 2024 р.: $0,0387 * 29^2 - 1,3797 * 29 + 122,89 = 115,4\%$.

Заходи по оздоровленню фінансової ситуації в Україні можуть дати позитивні результати за умов початкового, обов'язкового і суттєвого оздоровлення фінансів базової ланки економіки – фінанси підприємств та організацій, ефективного стимулювання ділової активності та підприємництва, продукуючого процесу [14].

Україна, маючи значний економічний потенціал, не лише стабілізує фінансову ситуацію в країні, але й забезпечить умови «керованості» інфляційним факторам, що надасть їй змогу зайняти належне місце серед інших економічно та соціально розвинутих країн Європи.

Дослідження взаємозв'язку інфляції й макроекономічного розвитку України з 2010 р. показали, що інфляція має негативний вплив на середньо - і довгострокове зростання та перешкоджає ефективному розподілу ресурсів у суспільстві. Штучне стримування інфляції, наприклад, шляхом обмеження державних витрат, може призвести до обмеження попиту населення.

МВФ станом на 07.03.2022 р. прогнозував падіння ВВП України у 2022 р. внаслідок збройної агресії Росії за умови її якнайшвидшого завершення у 10% та зростання інфляції до 20%.

У квітні 2022 р. в Україні показник інфляції становив 15,9%, а до кінця року цей показник скоріш за всього перевищить 20%.

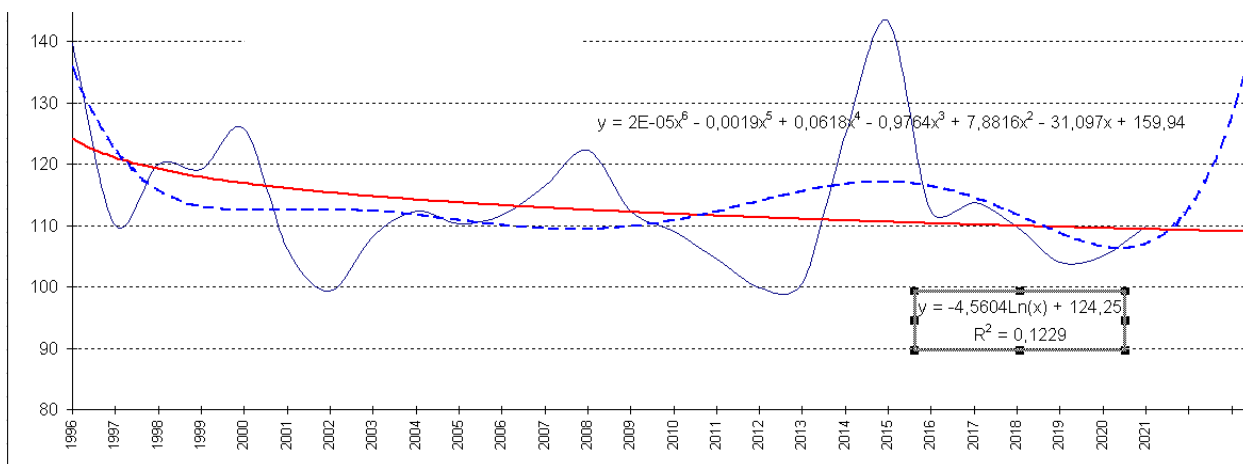

Рис. 3.3. Скоригована модель інфляції в Україні
на 2022 р. + (поліном ступінь 6)

Джерело: Створено автором

Відзначимо, що коригування тренду поліноміальної моделі рівня інфляції в Україні з урахуванням реалій 2022 р. може відбуватися засобами Ексел з використанням ступеню, кратного 2 – наприклад 6, який дозволить збільшити очікуваний рівень до 25% (рис. 3.3).

Слід відмітити те, що у світовій історії не було випадків, коли країна входила у військовий стан, маючи настільки високорозвинену фінансову систему і монетарну політику, тому вкрай складно точно спрогнозувати наслідки на показники інфляції та виробничих цін.

ІСЦ – єдиний показник, який продовжує публікувати Державна служба статистики у період війни. Збір та публікацію інших макроекономічних даних, зокрема індексу цін виробників, тимчасово призупинено через неможливість звітування компаніями, що знаходяться в зоні проведення бойових дій [52].

Споживчі ціни у березні 2022 р. зросли на 4.5% м/м у березні, що свідчить про істотне прискорення інфляції в річному вимірі до 13.7% проти 10.7% у лютому.

Ціни на харчові продукти зросли на 19.6% р/р у березні (у порівнянні із 14.9% у лютому) і були ключовим чинником інфляції. Ціни на транспорт

(+16.4%) та послуги охорони здоров'я (+12.1%) також істотно зросли. Базова інфляція прискорилася до 10.5% р/р у березні у порівнянні з 8.2% р/р у лютому 2022 р. [47].

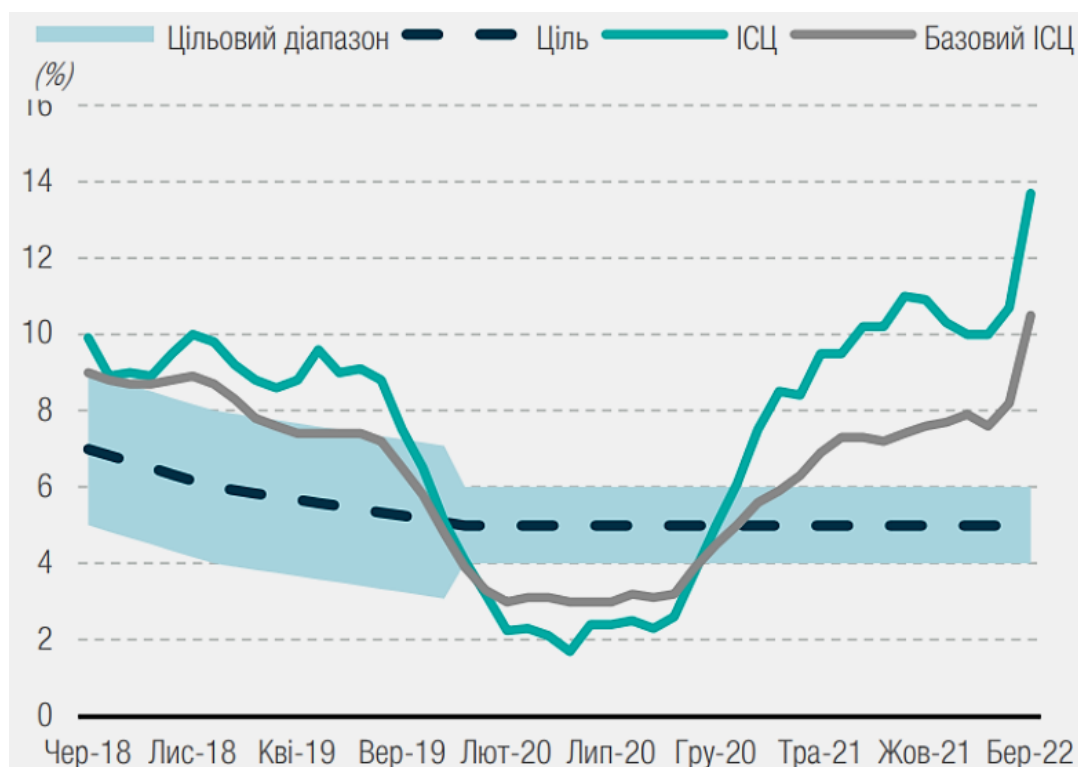

Рис. 3.3. Цільовий діапазон, ціль НБУ та інфляційна динаміка до березня 2022 р.

Джерело: ІСУ

Прискорення інфляції від початку повномасштабної війни РФ проти України було очікуваним насамперед через появу значних проблем із постачанням товарів споживання.

Негативно впливає на ціни обмежений імпорт споживчих товарів. Поточні валютні обмеження дозволяють придбання іноземної валюти лише для закупівлі товарів критичного імпорту, і їх пом'якшення найближчим часом не очікується. Руйнування інфраструктури для зберігання паливно-мастильних матеріалів навіть у тих регіонах, які досить віддалені від зони бойових дій, негативно тисне на споживчі ціни. Зростання цін на пальне та витрат на перевезення перекладається на кінцевого споживача.

Логістичні труднощі, які погіршили експорт зернових та рослинної олії, створюють достатню пропозицію цих товарів на внутрішньому ринку й

гарантують відносну стабільність цін на такі товари. Нажаль влада не змогла втримати долар нижче відмітки 30 грн.

Джерело ІСУ прогнозує, що споживча інфляція зростатиме й надалі, проте повільнішими темпами, ніж у березні 2022 р. Залишаються незмінними очікування зростання інфляції в діапазоні 25-30% восени 2022 р. переважно через вплив чинників обмеженої пропозиції товарів та послуг. У поточних умовах інфляційні ризики навряд чи можуть бути знижені інструментами монетарної політики, експерти не очікують, що унеможливилює довоєнну політику інфляційного таргетування найближчого року [16].

Отже, в 2022 р. очікується погіршення умов торгівлі внаслідок зниження експортних цін і високих цін на енергетичні товари. З одного боку, зниження експортних цін, зокрема на продовольство, знизить тиск на внутрішні ціни. З іншого, – зберігатиметься тиск з боку високих цін на енергетичні ресурси, а погіршення умов торгівлі позначиться на валютному каналі.

ВИСНОВКИ

Результати виконання роботи дозволяють зробити наступні висновки:

1. Інфляційні процеси в Україні з часу отримання нею незалежності й до сьогоднішнього моменту були спричинені цілим комплексом факторів, переважно політичними або втручанням політики інших держав, особливо РФ.
2. Причинами інфляційних процесів в Україні є також немонетарні чинники: структурні перекося економіки, технологічна відсталість промисловості та сільського господарства, відсутність достатнього рівня конкуренції.
3. Динаміка зростання економічних показників в Україні з 2010 р. в негативну сторону (падіння курсу національної валюти, зростання бюджетного дефіциту) не супроводжувалося збільшенням індексу інфляції, що підтверджує умовний зв'язок між нею та економічними індикаторами розвитку країни завдяки керуванню державних уповноважених інстанцій, які зуміли штучно стримати фактичний рівень інфляції та знецінення вартості ресурсів й падіння доходів населення внаслідок природи криз різного характеру.
4. Враховуючи, що інтервальний ряд інфляції в Україні з 1996 р. включно 2021 р. не містить значень гіперінфляції 1991-1995 рр., то можна відзначити середній рівень показника в 113,5% упродовж 26 років.
5. Збільшення за 2010-2021 рр. індексу інфляції практично мінімальне, якщо розглядати величину зміни у відсотковому значення таких макропоказників як бюджетний дефіцит який збільшився в 9,6 рази, бюджетного дефіциту до ВВП який збільшився в 2,7 рази,

номінального ВВП на одну особу який зріс у 5,58 разів, курс гривні до долару який зріс у 3,55 рази та мінімальної заробітної плати яка зросла у 7,4 рази.

6. Для прогнозування рівня інфляції статистичними методами з 2022 р. розроблено поліноміальну модель: на 2023 р. яка дає розрахунковий результат інфляції на рівні 114,6%, а на 2024 р. – 115,4%. Однак, в умовах війни, цей показник може коливатись на рівні 125-130% на 2023 рік та на рівні 130-140% на 2024 рік.
7. Досягненню цілі з інфляції у 2022 р. України є неможливим насамперед через перенесення вторинних ефектів від високих зовнішніх цін на енергоносії та продовольство. Підвищиться ціновий тиск з боку країн – торговельних партнерів, в яких інфляція лише наближається до пікових значень. Інфляцію підсилуватиме й стійкий внутрішній споживчий попит, а також проблеми геополітичного протистояння з РФ, яке вже дало про себе «знати» з 2013 р. та вилилось в повномасштабну війну.
8. За аналізом підсумкового індексу інфляції та виробничих цін встановлено те що стрімкий рост інфляції та цін після конфлікту на Сході України та нестабільної політичної ситуації в країні тривав протягом 5 років. Тому, для відновлення та стабілізації економіки країни після припинення триваючої війни із Російською Федерацією, знадобиться що найменше такий самий період часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL:<http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про державний бюджет на 2021 рік» від 15.12.2020 р. № 1082-IX URL:<http://zakon.rada.gov.ua>
4. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. Затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 415-р. URL:<http://zakon.rada.gov.ua>
5. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. Затверджена постановою КМУ від 03.03.2021 року №179. URL:<http://zakon.rada.gov.ua>
6. Основні напрями бюджетної політики на 2019-2021 роки URL:<http://zakon.rada.gov.ua>
7. Бюджетна декларація на 2022-2024 роки, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 2021 року URL:<http://zakon.rada.gov.ua>
8. Александрова М.М., Маслова С.О. Гроші. Фінанси. Кредит.: Навчально-методичний посібник. - К.: ЦУЛ, 2002.
9. Вавра Д. Досвід інфляційного таргетування: уроки для України [Електронний ресурс]/ Д. Вавра // Вісник Національного банку України. - 2015. - № 233.- Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=22209423>
10. Варналій А. О., Погорелова Т.В. Статистичний аналіз рівня інфляції та його вплив на економічні показники // Статистика - інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина II - Одеса, ОНЕУ. - 2018. - С. 19 - 26.

11. Гальчинський А. Основи кейнсіанської моделі регулювання економічного циклу. //Вісник НБУ. – 2009. - №1. - С. 5-10.

12. Бюджетний менеджмент. Підручник/ В.Федосов, В.Опарін, Л. Сафонова та ін. За заг. ред. В.Федосова. — К.: КНЕУ, 2004. — 864 с.

13. Бюджетний менеджмент: підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погрішук. - Тернопіль: Крок, 2015. - 522 с.

14. Ваврищук В., Котович Т., Мартиненко О., Демків М., Дяченко Д. Українська економіка: здоровіша, проте занадто повільна. Аналітичне дослідження. URL:

<https://www.smida.gov.ua/news/publications/makroekonomichniyoglad24grudna2021roku>

15. Висновки щодо виконання Державного бюджету України за 2020 рік: Департамент питань бюджетної політики URL: <http://www.acrada.gov.Ua//files/Buleten>

16. Городніченко Ю. Національний Банк України та обмінний курс: нова реальність? URL: <https://voxukraine.org/natsionalnij-bank-ukrayini-ta-obminnij-kurs-nova-realnist/>

17. Данилишин Б. Сможет ли Нацбанк остановить инфляцию [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nv.ua/opinion/danylyshyn/smozhet-li-natsbank-ostanovit-infljatsiju-107956.html>

18. Діденко С. Как война влияет на инфляцию в Украине. <https://ua.news/ua/kak-vojna-vlyuayet-na-ynflyatsyyu-y-ynvestytsyyu-v-ukrayne-tsenovaya-dynamyka-y-prognoz/>

19. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках //Вісник НБУ №5, 2009.

20. Дейсан И .2022 против 2021. Что будет с гривной и инфляцией [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://nv.ua/opinion/dollar-grivna-kakim-budet-kurs-valyut-v-2022-godu-novosti-ukrainy-50203226.html>

21. Економікс. Кемпбелл Р. Макконнел, Стенлі Л.Брю, К. 1993. с. 132.

22. Економікс», С.Фішер, Д. Дорнбуш, Р. Шмалензі, М. 1993. с. 187.

23. За оцінками НБУ, за 2021 рік зведений платіжний баланс сформувався з профіцитом у розмірі 487 млн дол (у 2020 році – 2,0 млрд дол).

URL: [https://finbalance.com.ua/news/nbu-profitsit-platizhnoho-balansu-za-2021-rik---487-mln#:~:text=3a%20оцінками%20НБУ%2C%20за%202021,2%20%20млрд%20дол\).&text=Дефіцит%20поточного%20рахунку%20платіжного%20балансу,від%20ВВП%20у%202020%20році](https://finbalance.com.ua/news/nbu-profitsit-platizhnoho-balansu-za-2021-rik---487-mln#:~:text=3a%20оцінками%20НБУ%2C%20за%202021,2%20%20млрд%20дол).&text=Дефіцит%20поточного%20рахунку%20платіжного%20балансу,від%20ВВП%20у%202020%20році)

24. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2020 рік. URL:

<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-ukrayini-2021/>

25. Казюк Я. Бюджетна декларація на 2022 – 2024 роки: особливості взаємовідносин державного та місцевих бюджетів. URL:

<https://decentralization.gov.ua/news/13661>

26. Кисляк Р. Падіння гривні: на якому рівні зупиниться її девальвація. Фінансовий клуб. 2019. URL: <https://finclub.net/ua/analytics/padinnia-hryvni-na-iaкому-rivni-prypnytsia-ii-devalvatsiia.html>

27. Криворотова Н.Ф. Предпосылки и последствия внедрения режима таргетирования инфляции в странах с формирующимися рынками [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://cyberleninka.ru/article/n/predposylki-i-posledstviya-vnedreniya-rezhima-targetirovaniya-inflyatsii-v-stranah-s-formiruyuschimisya-rynkami>

28. Круш П.В. Інфляція: суть, форма та її оцінка: Навч. посіб. / П.В. Круш, О.В.Клименко. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 288 с.

29. Кучер Г.В. Державні фінансові ресурси: монографія. – К.: Київський національний торговельний університет, 2018. – 608 с.

30. Макроекономічний прогноз: Інфляція сповільниться, проте й надалі домінуватиме над зростанням економіки. Прогноз Альфабанку. <https://alfabank.ua/news/makroekonomichnij-prognoz-inflacia-spovilnitsa>

31. Погорелова Т. В. Статистичний аналіз рівня інфляції та його вплив на економічні показники / Т. В. Погорелова, А. О. Варналій // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових

студентських праць. Одеса: ОНЕУ, 2018. – Випуск 4. - Частина II. – С. 19-26

32. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону : монографія // А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, О. Г. Милашко та ін. - Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2016. - 218 с.

33. Рада підтримала Бюджетну декларацію на 2022-2024 рр. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3281106-rada-pidtrimala-budzetnu-deklaraciju-na-20222024-roki.html>

34. Регулювання інфляції в умовах соціально-економічних дисбалансів : монографія / за ред. О. В. Кузнецова. Москва : ІММО РАН, 2017. 328 с.

35. Риккардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения // Антология экономической классики / Под ред. И.А.Столярова. В 2-х т. Т.1. М.: Эконов, 1993. С.447.

36. Савлук М.І. Гроші та кредит : [підручник] / М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко [та ін.] ; 6-е вид.,перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2011. - 589 с.

37. Сьомченко В.В., Денисенко А.А. Доходи та видатки бюджету в системі соціально-економічного розвитку України. // Приазовський економічний вісник. – 2019. - № 4(15). – С. 61-64.

38. Сменковський А. Інфляція та економічне зростання : статистичний вимір //Актуальні проблеми економіки. - 2010. - № 5-6. - С. 45-54.

39. Унковська Т. Валютна криза і галопуюча інфляція - що необхідно зробити для їх подолання і відродження економіки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=10666&menu=119&Itemid=113

40. Фридман Милтон. Количественная теория денег / Фридман Милтон. - М.: Дело, 1996. - 109 с.

41. Мвф - про динаміку ввп україни та інфляцію в 2022 році. URL: <https://finbalance.com.ua/news/mvf---pro-dinamiku-vvp-ukrani-ta-inflyatsi-v-2022-rotsi>

42. У Нацбанку назвали причини пришвидшення інфляції у 2021 році.
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3383670-u-nacbanku-nazvali-pricini-prisvidsenna-inflacii-u-2021-roci.html>

43. До кінця року інфляція може перевищити 20% – глава Нацбанку.
<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3473757-do-kinca-roku-inflacia-moze-perevisiti-20-glava-nacbanku.html>

44. Зведена таблиця індексів інфляції. Офіційний сайт ЛІГА:ЗАКОН.
URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000042.html

45. Бюджетний процес 2019: експерти показали зміни у формуванні та виконанні місцевих бюджетів URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11121>

46. Як виконувалися місцеві бюджети у 2020 році - експертний аналіз
URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13249>

47. Інфляційний звіт [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<https://bank.gov.ua/doccatalog/document7icM3401297>

48. Основні показники для Єврозони – Архів. Офіційний сайт Європейської комісії. URL:
http://www.ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/key_indicators/archive_en.htm.

49. Інфляція (ІСЦ). Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку. URL: <https://www.data.oecd.org/price/inflation-spi.htm>

50. Офіційний сайт Державної казначейської служби URL:
treasury.gov.ua

51. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2021/>

52. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:
<http://ukrstat.gov.ua>

53. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. Режим доступу - <http://www.bank.gov.ua>

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка індексу інфляції в Україні за 1991-2021 р.

Рік	Індекс інфляції, %	Темп росту, %
1991	390	-
1992	2100	538,5
1993	10256	488,4
1994	501	4,9
1995	281,7	56,2
1996	139,7	49,6
1997	110,1	78,8
1998	120	109,0
1999	119,2	99,3
2000	125,8	105,5
2001	106,1	84,3
2002	99,4	93,7
2003	108,2	108,9
2004	112,3	103,8
2005	110,3	98,2
2006	111,6	101,2
2007	116,6	104,5
2008	122,3	104,9
2009	112,3	91,8
2010	109,1	97,2
2011	104,6	95,9
2012	99,8	95,4
2013	100,5	100,7
2014	124,9	124,3
2015	143,3	114,7
2016	112,4	78,4
2017	113,7	101,2
2018	109,8	96,6
2019	104,1	94,8
2020	105	100,9
2021	110	104,8

Джерело: [52]

Додаток Б

Динаміка індексу цін виробників промислової продукції в Україні за
1991-2021 р.

Рік	Індекси цін виробників промислової продукції, %	Темп росту, %
1991	263,4	-
1992	4228,5	1 605,35
1993	9767,5	230,99
1994	874,0	8,95
1995	272,1	31,13
1996	117,3	43,11
1997	105,0	89,51
1998	135,3	128,86
1999	115,7	85,51
2000	120,8	104,41
2001	100,9	83,53
2002	105,7	104,76
2003	111,1	105,11
2004	124,1	111,70
2005	109,5	88,24
2006	114,1	104,20
2007	123,3	108,06
2008	123,0	99,76
2009	114,3	92,93
2010	118,7	103,85
2011	114,2	96,21
2012	100,3	87,83
2013	101,7	101,40
2014	131,8	129,60
2015	125,4	95,14
2016	135,7	108,21
2017	116,5	85,85
2018	114,2	98,03
2019	92,6	81,09
2020	114,5	123,65
2021	162,2	141,66

Додаток В

Макроекономічний прогноз АТ «Альфабанк»

-	2019	2020	2021п	2022п
ВВП, млрд. грн.	3977	4192	5185	5807
ВВП, USD млрд.	155,0	154,7	190,0	205,6
ВВП, % реальної зміни	3,2	-4,0	3,0	3,4
ІСЦ, % середньорічної зміни	7,9	2,7	9,4	8,6
ІСЦ, % зміни грудень-до-грудня	4,1	5,0	10,2	7,5
Середня зарплата, тис. грн.	10,5	11,6	13,9	15,9
Середня зарплата, % реальної зміни	9,8	7,4	9,8	5,0
Наявні доходи, % реальної зміни	9,0	2,6	4,5	5,0
Сальдо Зведеного бюджету, % ВВП	-2,1	-5,4	-3,5	-3,5
Державний борг, % ВВП	50,2	60,9	51,6	52,8
Сальдо поточного рахунку, % ВВП	-2,7	3,4	-1,8	-4,0
Курс USD/UAH, середньорічний	25,85	26,96	27,29	28,25

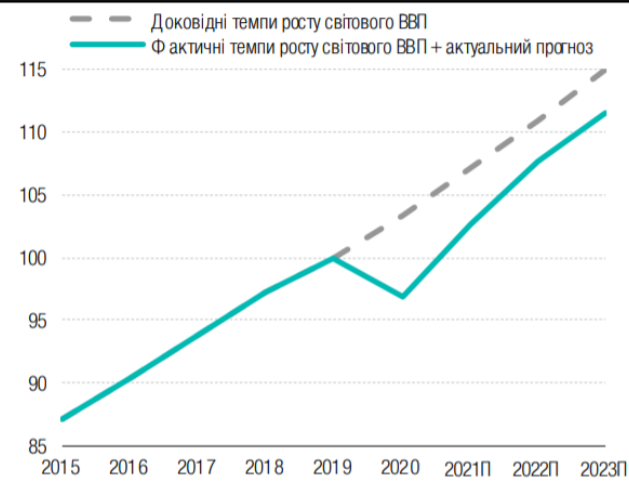

Додаток Д

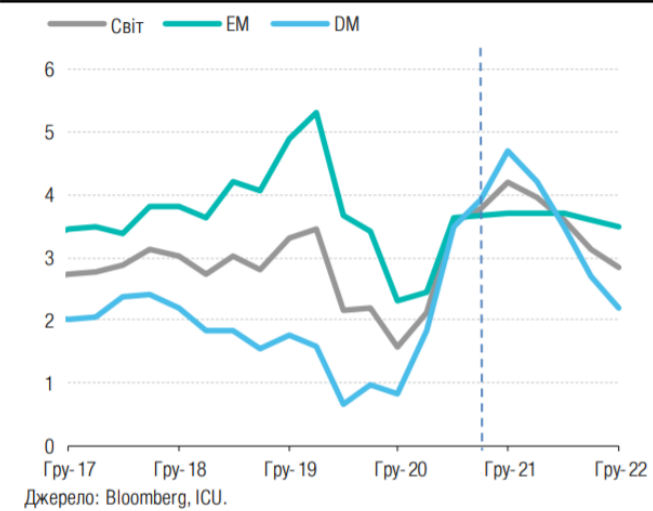
Витяг з економічного звіту

Графік 1. Реальний ВВП в 2016-2023П, 2019=100%

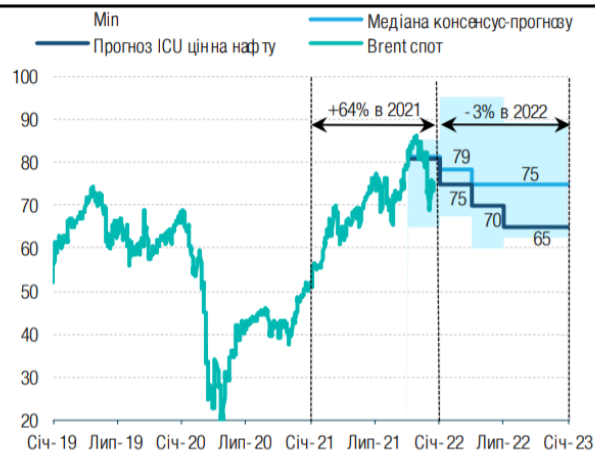
Світовий ВВП імовірно досягне доковідного рівня у 2021 р.

Графік 2. Інфляція, р/р, %

Існує значний ризик більш стійкої та вищої інфляції як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються, порівняно з поточним консенсус-прогнозом

Графік 7. Ціна на нафту Brent, \$/барель

Внаслідок відновлення світового попиту та небажання експортерів нарощувати пропозицію ціни на нафту залишаться високими в 2022 р.

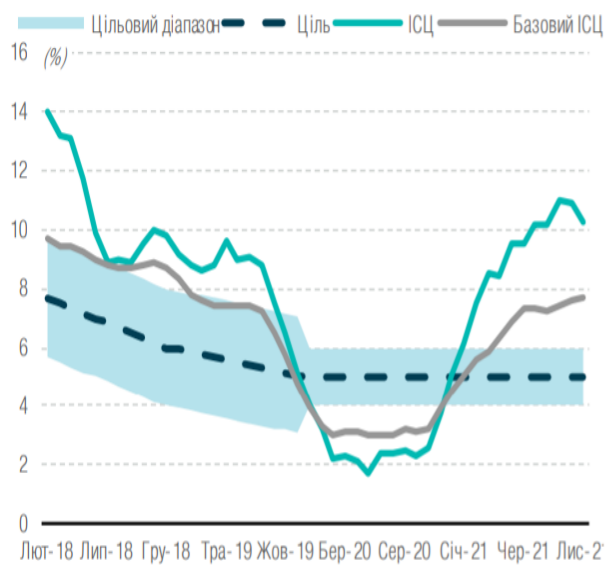
Графік 8. Ціна на природний газ в Європі, \$/тис.м³

Через обмежену пропозицію, низькі запаси в Європі, значне споживання в Азії ціни на газ також можуть залишитися високими в 2022 р.

Графік 17. ІСЦ, базовий ІСЦ, ціль з інфляції, % р/р

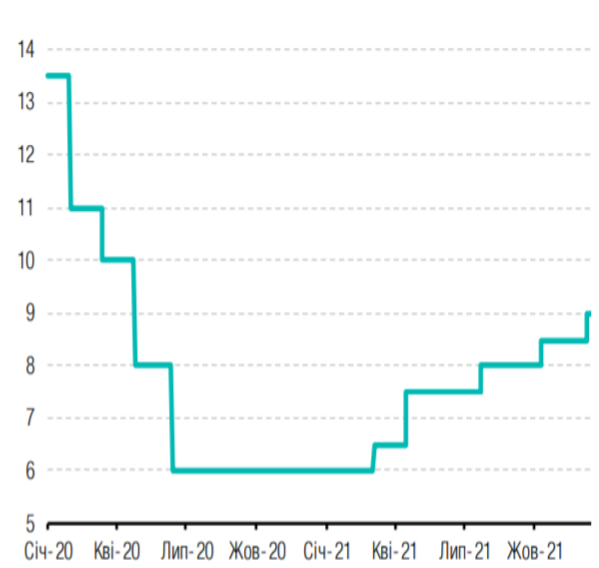
Інфляція прискорилося та залишається на рівні двох знаків

Джерело: Держстат, НБУ, ІСУ.

Графік 18. Облікова ставка НБУ, %

НБУ суттєво підвищив облікову ставку від початку 2021 року

Джерело: НБУ, ІСУ.

Річні прогнози на 2021–22 рр.

	Історичні дані за 2011–20 рр.										Прогноз ІСУ	
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021П	2022П
Економічна активність												
Реальний ВВП (% р/р)	5.5	0.2	(0.0)	(6.6)	(9.8)	2.4	2.5	3.4	3.2	(4.0)	2.9	3.2
Номинальний ВВП (млрд грн)	1,300	1,405	1,465	1,587	1,989	2,385	2,984	3,561	3,978	4,194	5,435	6,450
Номинальний ВВП (млрд дол)	163	174	180	133	90	93	112	131	155	155	199	233
Безробіття (%)	8.0	7.6	7.3	9.3	9.1	9.3	9.5	8.8	8.2	9.5	9.0	8.3
Інфляція												
Індекс споживчих цін (% р/р, к.п.)	4.6	(0.2)	0.5	24.9	43.3	12.4	13.7	9.8	4.1	5.0	10.3	7.2
Індекс споживчих цін (% р/р, сер.)	8.0	0.6	(0.3)	12.1	48.7	13.9	14.4	10.9	7.9	2.7	9.4	8.9
Дефлятор ВВП (% р/р)	14.2	7.8	4.3	15.9	38.9	17.1	22.1	15.4	8.3	9.8	26.0	15.0
Обмінні курси												
Гривня/Долар США (к.п.)	8.0	8.1	8.2	15.8	24.0	27.3	28.1	27.7	23.8	28.3	27.4	27.8
Гривня/Долар США (сер.)	8.0	8.1	8.2	12.0	21.9	25.6	26.6	27.2	25.8	27.0	27.3	27.7
Зовнішні баланси												
Баланс поточного рахунку (млрд дол)	(10.2)	(14.3)	(16.5)	(4.6)	5.0	(1.9)	(3.5)	(6.4)	(4.1)	5.3	(2.2)	(5.3)
Баланс поточного рахунку (% ВВП)	(6.3)	(8.3)	(9.2)	(3.5)	5.6	(2.0)	(3.1)	(4.9)	(2.7)	3.4	(1.1)	(2.3)
Торгівельний баланс (млрд дол)	(10.1)	(14.3)	(15.6)	(4.6)	(2.4)	(6.5)	(8.7)	(11.4)	(12.5)	(2.4)	(3.0)	(11.6)
Торгівельний баланс (% ВВП)	(6.2)	(8.3)	(8.7)	(3.5)	(2.6)	(6.9)	(7.8)	(8.7)	(8.1)	(1.5)	(1.5)	(5.1)
Експорт (млрд дол)	83.7	86.5	81.7	65.4	47.9	46.0	53.9	59.2	63.6	60.7	79.8	75.3
Імпорт (млрд дол)	93.8	100.9	97.4	70.0	50.2	52.5	62.7	70.6	76.1	62.5	82.8	86.9
Приплив капіталу (за ф/р) (млрд дол)	7.7	10.1	18.6	(9.1)	(4.6)	3.1	6.0	9.3	10.1	(3.3)	0.7	(1.0)
ПІІ (млрд дол)	7.0	7.2	4.1	0.3	(0.4)	3.8	3.7	4.5	5.2	0.1	6.8	5.0
ПІІ (% ВВП)	4.3	4.1	2.3	0.2	(0.5)	4.1	3.3	3.4	3.4	0.1	3.4	2.1
Міжнародні резерви (млрд дол)	31.8	24.5	20.4	7.5	13.3	15.5	18.8	20.8	25.3	29.1	30.3	29.0
Процентні ставки												
Облікова ставка НБУ (% к.п.)	7.75	7.50	6.5	14.0	22.0	14.0	14.5	18.0	13.5	6.0	9.0	8.5
Публічні фінанси												
Баланс бюджету (% ВВП)	(1.8)	(3.8)	(4.4)	(5.0)	(2.3)	(2.9)	(1.5)	(2.4)	(2.1)	(5.1)	(2.4)	(2.9)
Державний борг (% ВВП)	36.4	36.7	39.9	69.4	79.0	80.9	71.8	60.9	50.6	60.8	49.7	46.8
Зарплати												
Середня номінальна зарплата (грн)	2,639	3,032	3,274	3,475	4,207	5,187	7,105	8,867	10,504	11,591	13,999	15,905
Реальна зарплата (% р/р)	8.8	14.3	8.2	(5.2)	(18.5)	7.8	19.7	12.6	9.9	7.4	10.1	5.5

Джерело: Держстат, НБУ, МФУ, ІСУ.

Квартальні прогнози на 2021–22 рр.

	Історичні дані								Прогноз ІСУ							
	1кв19	2кв19	3кв19	4кв19	1кв20	2кв20	3кв20	4кв20	1кв21	2кв21	3кв21	4кв21	1кв22	2кв22	3кв22	4кв22
Економічна активність																
Реальний ВВП (% рр)	3.1	4.8	3.8	1.4	(1.2)	(11.2)	(3.5)	(0.5)	(2.2)	5.7	2.7	5.0	3.3	3.3	3.2	3.0
Номінальний ВВП (млрд грн)	820	933	1,112	1,113	854	875	1,163	1,301	1,009	1,169	1,498	1,759	1,276	1,401	1,778	1,993
Номінальний ВВП (млрд дол)	30	35	44	46	34	33	42	46	36	42	56	66	46	51	65	72
Інфляція																
Індекс споживчих цін (% рр, к.п.)	8.6	9.0	7.5	4.1	2.3	2.4	2.3	5.0	8.5	9.5	11.0	10.3	9.1	8.0	7.5	7.2
Індекс споживчих цін (% рр, сер.)	8.9	9.1	8.5	5.2	2.6	2.1	2.4	3.8	7.4	9.1	10.5	10.5	9.7	8.6	7.8	7.4
Дефлятор ВВП (% рр)	12.2	9.9	7.6	4.7	5.3	5.6	8.4	17.5	20.7	26.4	25.5	28.8	22.5	16.0	15.0	10.0
Обмінні курси																
Гривня/Долар США (сер.)	27.3	26.5	25.2	24.2	25.0	26.9	27.6	28.3	28.0	27.6	26.9	26.8	27.7	27.7	27.5	27.8
Гривня/Долар США (к.п.)	27.3	26.2	24.4	23.8	27.6	26.7	28.3	28.3	27.9	27.2	26.6	27.4	27.8	27.6	27.5	27.8
Процентні ставки																
Облікова ставка НБУ (% к.п.)	18.0	17.5	16.5	13.5	10.0	6.0	6.0	6.0	6.5	7.5	8.5	9.0	9.0	9.0	9.0	8.5

Джерело: Держстат, НБУ, ІСУ.